

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในสังคมแห่งความรู้ “ความรู้” ถือเป็นทรัพยากรหลักที่มีค่ายิ่ง ซึ่งแตกต่างจากปัจจัยการผลิตอื่นๆ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและสร้างขึ้นใหม่ได้ตลอดเวลาซึ่งสภาวะดังกล่าวก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ความรู้ได้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ ดังนั้นแนวคิดและหลักบริหารจัดการความรู้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์กรในทุกระดับ การจัดการความรู้เป็นกระบวนการ (Process) วงจรต่อเนื่อง ที่ดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานย่อยขององค์กร เพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นกว่าเดิม เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป้าหมายคือ การพัฒนาคนและพัฒนาคน โดยมีความรู้เป็นเครื่องมือ มีกระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือจึงเป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ไม่ใช่กิจกรรมของนักวิชาการ หรือนักทฤษฎี แต่นักวิชาการ หรือนักทฤษฎีอาจเป็นประโยชน์ในฐานะแหล่งความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับปริญญา, 2551)

การจัดการความรู้ในสถานศึกษาเป็นวิธีการ หรือแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่บรรลุวัตถุประสงค์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำความรู้ของแต่ละคนที่มีอยู่รอบๆ ตัว และที่มีอยู่ในตัวเองมารวบรวมเป็นวิธีการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด (Best Practice : BP) เพื่อนำมาแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาและประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือสร้างความรู้ใหม่ และนำมาบันทึกไว้ในรูปสื่อต่างๆ ซึ่งจะเป็ประโยชน์สูงสุดต่อการทำงานขององค์กร (พ.ร.บ. กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542, 2546, 33)

เบญจวรรณ แป้นนอก (2551) กล่าวว่า ในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีผลกระทบถึงการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียนที่ต้องตอบสนองผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โรงเรียนต้องอยู่ท่ามกลางภาวะการเปลี่ยนแปลงพร้อมกับเป็นความหวังของสังคม ให้ปรับตัวเข้ากับ

สถานการณ์ได้อย่างมีคุณภาพ จึงได้มีการกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐในการวางแนวทางให้โรงเรียน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 มีสาระสำคัญกำหนดให้ สถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้บริหารการศึกษา จะต้องสนใจในด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นความรู้ที่มาจากแหล่งต่างๆ โดยที่ผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารมากก็จะกลายเป็นผู้ที่มีความทันสมัย อยู่ในยุคของสังคมฐานความรู้ คือ การใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ และปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพราะความรู้เกิดจากปัญหา การค้นหา ศึกษา ค้นคว้า มีการวิเคราะห์ห้วิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่แท้จริง เชื่อถือได้ สามารถนำไปปฏิบัติได้ บุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นผู้มีความรู้ และรู้จักแสวงหาความรู้จนได้เป็นผู้ชำนาญการหรือเชี่ยวชาญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรทางการศึกษาต้องมีความสามารถและทักษะในการจัดการความรู้ สถานศึกษาเป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาเนื่องจากโรงเรียนมีหน้าที่จัดการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยมีผู้บริหาร โรงเรียนและครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจะต่ำหรือสูงจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครูเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ของครูจะต้องอาศัยความรู้และกระบวนการที่เหมาะสมในการจัดการความรู้ ซึ่งจะต้อง ดำเนินงานร่วมกับนักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน และชุมชน ทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติ ผู้นำ ผู้ร่วมมือ ดังนั้น การจัดการความรู้ส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ของการทำงานจากการจัดการความรู้จะทำให้เกิดผลสำเร็จของงาน ในระดับดีมาก ขึ้นไปถึงขั้นนำภาคภูมิใจ หรือในระดับนวัตกรรม พนักงาน เกิดการพัฒนา การเรียนรู้ เกิดความมั่นใจตนเอง เกิดความเป็นชุมชนในหมู่ผู้ร่วมงานและกลายเป็นบุคคลเรียนรู้คือ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ความรู้ของบุคคล และขององค์กร ได้รับการยกระดับ มีการสั่งสมและจัดระบบให้พร้อมใช้ และ องค์กรหรือหน่วยงาน มีสภาพเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

การจัดการความรู้ในสถานศึกษานั้น เป็นสิ่งที่ควรทำในยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ ความรู้ใน สถานศึกษาทุกแห่งจะมีมากมาย แต่บางสถานศึกษาไม่ได้จัดเก็บให้เป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ต่างๆ ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน ที่เป็นทักษะเฉพาะคนที่เกิดจากประสบการณ์การสอน คำนิยาม และ พฤติกรรมการสอน ก็จางหายไปกับครูผู้เกษียณอายุ ลาออก หรือ ไปปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น ทำให้ความรู้ที่อยู่ในตัวคนๆ นั้นไม่ได้ถูกจัดเก็บไว้ใช้ให้เป็นประโยชน์กับผู้ร่วมงานรุ่นหลัง ส่วนความรู้ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ตำรา เอกสารทาง วิชาการ สิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถเผยแพร่ และแบ่งปันความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เกิด ประโยชน์ต่อสถานศึกษาได้ ซึ่งความรู้ทั้งสองจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในเก็บความรู้ ต่างๆ เหล่านั้นให้สามารถค้นหาข้อมูลได้ง่าย เช่น มีการรวบรวมความรู้ และจัดเก็บลงในเว็บไซต์ของ

องค์กร เพื่อเผยแพร่ความรู้ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับผู้ร่วมงานภายในสถานศึกษา และบุคลากรภายนอกสถานศึกษา ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดในการจัดการความรู้จึงอยู่ที่งาน คน สถานศึกษา และสังคม เพื่อเปลี่ยนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทำให้บุคลากรในสถานศึกษา เปลี่ยนเป็นคนใฝ่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548)

การจัดการความรู้ในโรงเรียน (School Knowledge Management: SKM) ในการทำงานใดๆ ให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นงานใหญ่ ที่ต้องใช้ ระยะเวลาานานๆ เช่น งานตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ต้องการความสำเร็จในระยะ 3 – 5 ปี หรือ การสอนให้บรรลุผลการสอนในระดับกลุ่มสาระ ในระยะ 1 ปีการศึกษา หรือ การสอนให้บรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ หรือ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ในระยะ 1-3 สัปดาห์ หรือ ผลตามวัตถุประสงค์การสอนเพียง 1 จุดประสงค์ ในระยะ 1-2 ชั่วโมง จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วในตัวผู้ปฏิบัติ และความรู้ที่สรรคหามาใช้ นับตั้งแต่ความรู้พื้นฐานโดยทั่วไป และ องค์ความรู้แปลกใหม่ ที่นำมาริเริ่มใช้ เพื่อให้งานที่ปฏิบัติอยู่ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ความรู้ที่มีอยู่แล้วในตัวบุคลากรและความรู้ใหม่ จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาใดๆ ที่โรงเรียนจะต้องจัดการให้เกิดขึ้น และคงอยู่ในโรงเรียน ในส่วนของสถานศึกษาบุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้บริหารการศึกษา จะต้องสนใจในด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นความรู้ที่มาจากแหล่งต่างๆ โดยที่ผู้ที่มีข้อมูล ข่าวสารมากก็จะเป็นผู้ที่มีความทันสมัย อยู่ในยุคของสังคมฐานความรู้ คือ การใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ และปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพราะความรู้เกิดจากปัญญา การค้นหา ศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ห้วงจักษ์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่แท้จริง เชื่อถือได้ สามารถนำไปปฏิบัติได้ บุคลากรทางการศึกษา จึงเป็นผู้มีความรู้ และรู้จักแสวงหาความรู้จนได้เป็นผู้ชำนาญการหรือเชี่ยวชาญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรทางการศึกษาต้องมีความสามารถและทักษะในการจัดการความรู้ (ชัช บุญญา, 2550)

โรงเรียนดาราวิทยาลัย เชียงใหม่ เป็น โรงเรียนเครือมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย จัดเป็นโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีครูทั้งหมด 439 คน มีนักเรียนจำนวน 6,781 คน (ข้อมูลปี 2555) มีคณะกรรมการบริหารงานภายในโรงเรียน ประกอบด้วยผู้จัดการ ผู้อำนวยการ อนุศาสก ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและกิจการนักเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการพิเศษและสัมพันธ์ชุมชน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายอาคารสถานที่และสารสนเทศ

ผู้ช่วยผู้จัดการ คณะกรรมการวิชาการในแต่ละระดับชั้น ประกอบด้วย หัวหน้าแผนก หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้างานกิจการนักเรียน หัวหน้างานพัฒนาวิทย์ มีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรของระดับชั้น กำหนดแผนปฏิบัติงานวิชาการ และงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดทำปฏิทินวิชาการของระดับชั้น จัดทำตารางเรียนของนักเรียน ตารางสอนของครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอน คือ ผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียน สำหรับนักเรียน ทั้งของรัฐและเอกชน มีหน้าที่ หรือมีอาชีพในการสอนนักเรียน เกี่ยวกับวิชาความรู้ หลักการคิดการอ่าน รวมถึงการปฏิบัติและแนวทางในการทำงาน โดยวิธีในการสอนจะแตกต่างกันออกไปโดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน

ภารกิจหลักของครูผู้สอน คือ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ผู้สอนทุกคนต้องมีความรู้ที่ตนเองสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน สร้างความรู้ให้กับผู้เรียน และ ผู้สอนจะประเมินการสอนด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้รู้ว่า ผู้เรียนมีความรู้นั้นๆ เกิดขึ้น และสามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเรียนรู้อย่างมีความสุข พัฒนาการสอนของตนเอง ให้ตรงตามนโยบายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีคุณภาพในการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา จัดการเรียนรู้ออกวัดผลและประเมินผล โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณภาพงานเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ให้บรรลุเป้าหมายด้านครูผู้สอน คือ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณครู มีทักษะในวิชาชีพ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมกับนักเรียน มีความกระตือรือร้น สนใจ ใส่ใจ ดูแลนักเรียน ให้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองตามศักยภาพ

ผู้ศึกษาจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาโดยเจาะจงเฉพาะ งานสอนของครูระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัย และความสามารถดำรงตนเป็น พลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยเหตุผลที่ว่าจำนวนครูระดับประถมศึกษาในโรงเรียนมีมาก ทำให้การติดต่อสื่อสารไม่ทั่วถึง การประสานงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก การทำงานมีหลายขั้นตอน ล่าช้า การเก็บข้อมูลด้านการสอนส่วนใหญ่เป็นเอกสาร เกิดการสูญหายได้ง่าย การถ่ายทอดความรู้ที่ครูผู้สอนมีอยู่ หรือ ได้รับความอบรมสัมมนา และการเป็นวิทยากรที่ต่างๆ ไม่มีการนำมาเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ภายในโรงเรียนเท่าที่ควร

มีครูเกษียณ หรือลาออกทุกปี ทำให้ความรู้ต่างๆ เหล่านั้นสูญหายไปจากโรงเรียน เมื่อมีการรับครูใหม่ ครูที่เข้าใหม่จะต้องศึกษากระบวนการสอน เทคนิคการสอน แผนการสอน หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่ตนเองสอนด้วยตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบางกลุ่มสาระไม่เป็นตามเป้าหมายของโรงเรียนที่วางไว้ เพื่อให้โรงเรียนมีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมต่อสถานการณ์ รวมทั้งต้องการส่งเสริม และพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของครูให้เป็นครูที่มีประสิทธิภาพ และมีการเรียนรู้ร่วมกัน

ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการความรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการสอนของครู เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ของงานตามที่คาดหวังอย่างต่อเนื่อง จริงจัง และเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามนโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งการศึกษานี้จะมุ่งเน้นที่การจัดสร้างและพัฒนาระบบการจัดการความรู้สำหรับงานสอนของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนคาราวิทยาลัย เชียงใหม่ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการความรู้ โดยหวังไว้ว่า ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นตัวต้นแบบในการจัดการความรู้ที่จะขยายไปยังระดับชั้นอื่น และ บุคลากรภายในโรงเรียน ตลอดจนบุคคลที่สนใจ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการความรู้ และ การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อพัฒนาระบบการจัดการความรู้สำหรับงานสอนของครูประถมศึกษาโรงเรียนคาราวิทยาลัย เชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1) ได้ระบบการจัดการความรู้สำหรับงานสอนของครูประถมศึกษา โรงเรียนคาราวิทยาลัย เชียงใหม่ เพื่อพัฒนางานด้านการสอน แก้ไขปัญหาในการทำงาน และนำไปพัฒนากระบวนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
- 2) เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการความรู้ ไปสู่ระดับ หรือ ฝ่ายอื่นๆ ในโรงเรียน ไปประยุกต์ใช้งานต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้สำหรับงานสอนของครู ประถมศึกษา โรงเรียนดาราวิทยาลัย เชียงใหม่ โดยจะเป็นการพัฒนากระบวนการความรู้ที่ชัดเจนและความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน โดยเจาะจงศึกษาความรู้ที่เกี่ยวกับงานสอนของครู ระดับประถมศึกษาที่จะช่วยให้ครู พัฒนาตนเอง และพัฒนางาน แก้ไขปัญหาในด้านการสอน ด้วยการนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่นๆ โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1.4.1) การรวบรวมความรู้ ด้วยการรวบรวมเอกสารและความรู้ต่างๆ ทั้งความรู้ที่ชัดเจน และ ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน โดยศึกษาความรู้เกี่ยวกับงานสอน เช่น แผนการสอน กิจกรรม การเรียนการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน ฯลฯ ความรู้จากเอกสาร เช่น คู่มือการทำงาน ตำรา แผนการทำงาน (ความรู้ที่ชัดเจน) และศึกษาความรู้ที่มีอยู่ในตัวครู (ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน) ของครูที่สังกัดในแผนกประถมศึกษา โรงเรียนดาราวิทยาลัย เชียงใหม่

1.4.2) พัฒนาระบบการจัดการความรู้ ตามขั้นตอน จากการศึกษาเอกสารตำราเกี่ยวกับแนวคิด เรื่องการจัดการความรู้ สรุปเป็นขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

- 1) การกำหนดองค์ความรู้ (Define) ด้วยการกำหนดควิสัยทัศน์และวิเคราะห์หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กำหนดความรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึง กิจกรรมการเรียนการสอน และเทคนิควิธีการสอน เพื่อพัฒนากระบวนการสอน ของครูทุกกลุ่มสาระ ระดับประถมศึกษา และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในด้านการ สอน โดยทำการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความรู้ที่มีอยู่จริง ทั้งที่เป็นเอกสาร หรือ ประสบการณ์การสอนของครู
- 2) การสร้างองค์ความรู้ (Create) โดยครูทุกกลุ่มสาระ ในระดับประถมศึกษา จะต้อง จัดทำแผนการสอนกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งในแผนการสอนประกอบด้วยสาระ สำคัญของเรื่องที่จะสอน กระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคที่ใช้ในการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล สื่อการสอนต่างๆ ซึ่งความรู้ เหล่านี้ส่วนใหญ่จัดเป็นประเภท Explicit Knowledge ส่วนความรู้ที่เป็น Tacit Knowledge มาจากประสบการณ์การสอนของครู การแสวงหาความรู้จาก

ผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมสร้างความรู้ นวัตกรรมของสถานศึกษา เข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา ตามที่โรงเรียนจัด เข้าร่วมปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น เช่น การประชุมทางวิชาการ การทำวิจัยในชั้นเรียน การเข้าอบรม และกิจกรรมเพื่อการพัฒนาครูในรูปแบบต่างๆ โดยบางส่วนที่เป็น ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน ต้องผ่านกระบวนการแปลงเป็นความรู้ที่ชัดแจ้งก่อน และ ศึกษาการออกแบบการจัดการความรู้ เพื่อกำหนด สร้าง รวบรวม แบ่งปัน และ ใช้ความรู้ และมีกระบวนการในการนำความรู้สู่การปฏิบัติ (KM Implement)

- 3) การเก็บรวบรวมองค์ความรู้ (Capture) เป็นการดึงความรู้ออกมาจากครูของทุกกลุ่มสาระ ด้วยการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากภายในงาน จากเอกสาร คู่มือต่างๆ จากการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การนำเสนอในที่ประชุมกลุ่มสาระ บันทึกเป็นเอกสารรายงาน หรือ เสนอโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จัดกระบวนการ กลุ่มให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระ ได้ระดมสมองแก้ปัญหาการเรียนการสอนร่วมกัน โดยมีการผลักดันทำหน้าที่ผู้จัดการความรู้ ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวกลางในการรวบรวมความรู้ ในรูปแบบเว็บไซต์ วิดีทัศน์ เอกสาร ภาพ เสียง คลิปวิดีโอ โดยเครื่องมือที่นำมาสนับสนุนการจัดการความรู้นั้นเลือกใช้ Joomla เป็นเว็บไซต์สำเร็จรูป Content Management System (CMS) สร้างเป็น Knowledge Base เพื่อให้ผู้ใช้งาน ได้เรียนรู้ และขยายความรู้ให้ทั่วถึง รวมทั้ง ครู จะต้องจัดทำแฟ้มพัฒนางาน จัดทำเอกสารประกอบการสอนที่ได้จากการสร้างความรู้ ปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน รวมถึงการ สัมภาษณ์ สอบถามความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ หรือการใช้แบบสอบถาม รวบรวม จัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบในคลังความรู้
- 4) การแลกเปลี่ยน เผยแพร่ความรู้ (Share) ด้วยการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ ด้วยการเลือกใช้ Joomla เว็บไซต์สำเร็จรูป Content Management System (CMS) ในการจัดเก็บ เผยแพร่ กระจาย ความรู้ ที่จัดเก็บเข้าสู่ฐานข้อมูล เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ โดยผ่านเว็บเบราว์เซอร์ได้ตลอดเวลา สามารถใช้งานบล็อก (Blog) เพื่อเขียนบทความ

ที่ตนเองสนใจแบ่งเป็นหมวดหมู่ ใช้งานเว็บบอร์ด (Web board) เพื่อเสนอความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างๆ ในการสอน การแลกเปลี่ยนความรู้ จะเน้นการจัดการความรู้ในตัวคนที่เป็นประสบการณ์ความสำเร็จในการทำงานของแต่ละคน ซึ่งเป็น Best Practice ในด้านต่างๆ เช่น เทคนิคการสอน การกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจเรียน การแก้ปัญหาในการสอน สื่อการสอนที่ใช้ของกลุ่มสาระ บทความน่าสนใจที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ใช้วิธีการเล่าเรื่อง (Story Telling) การใช้เว็บลิงค์ (Web links) เพื่อค้นหาข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการสอน การใช้วิดีโอลิงค์ (Video Links) เพื่อศึกษาตัวอย่างกระบวนการเรียนการสอนของครูที่เป็นตัวอย่างในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา ตั้งแต่การบันทึก ปรับปรุง แก้ไข เลือกลง และการสืบค้นความรู้ที่ต้องการ

- 5) การนำความรู้ไปใช้ (Use) เป็นการนำความรู้จากระบบการจัดการความรู้ของกลุ่มสาระที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการกำหนดสิทธิ์ให้ผู้ใช้เพื่อให้สามารถใช้งานระบบได้ โดยแบ่งเป็น ผู้ใช้ทั่วไป สามารถเข้ามาติดตามค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสอนนำไปใช้ประโยชน์ ปรับปรุงพัฒนากระบวนการสอนของตนเอง ศึกษาความรู้ที่สนใจเมื่อเกิดปัญหาจากการสอนหรือสนใจเทคนิค วิธีการสอนต่างๆ จากระบบ ดาวน์โหลดความรู้ที่เป็นเอกสารหรือ บทความเผยแพร่ วิดีโอ รูปภาพ ปฏิทินกิจกรรม สอบถามปัญหา ข้อเสนอแนะบน Board Discussion ได้ ส่วนผู้ใช้ที่เป็นสมาชิก สามารถสร้างหรือเขียน Blog ของตนเองเพิ่มเติม เขียนบทความ เพิ่มวิดีโอ รูปภาพ หรือ สร้างกิจกรรมจากปฏิทิน สำหรับติดต่อสื่อสาร เผยแพร่ความรู้ของตนเองได้อีกด้วย นำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อการสอนของตนเองให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น และเมื่อมีการนำไปใช้มากขึ้น ทำให้ครูผู้สอนมีการพัฒนากระบวนการสอนอยู่เสมอ และมีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่องทุกปีการศึกษา
- 6) การประเมินผลการจัดการความรู้ (Evaluate) เป็นการประเมินผลและเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ สามารถทำให้เกิดประสิทธิผล (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และผลิตผล (Productivity) ของงานสอน มีการ

ทบทวนกระบวนการทำงานทั้งหมด ทั้งในส่วนที่สำเร็จและส่วนที่ผิดพลาดที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงระบบและกระบวนการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.5 นิยามศัพท์

การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในเชิงแข่งขันสูงสุด โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1. ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด หรือ ลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือ การคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม
2. ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่างๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม (ประพนธ์ ฝาสุขยัต, 2549)

การสอน หมายถึง การอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ ความสามารถในวิชาการทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของครูทุกคนทุกระดับชั้นที่ครูต้องตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยเอาใจใส่ ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่บิดเบือนและปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนเองไปใช้ในทางที่ทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ หัวใจของความเป็นครู คือ การอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีมีความรู้ในวิชาการทั้งปวง ซึ่งการที่ครูจะปฏิบัติหน้าที่ในการสอนของครูได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์นั้น ครูต้องเพิ่มสมรรถภาพในการสอนให้แก่ตนเอง (ยนต์ ชุมจิต 2531: น. 49-55)

ครูประถมศึกษา (Primary Education Teacher) เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนการอ่านการเขียน และวิชาพื้นฐานเบื้องต้นให้กับนักเรียน เตรียมโครงการสอนในชั้นเรียนที่จะต้องสอนตลอดปี

การศึกษา สอนวิชาการต่างๆ ควบคุมการทำงานในชั้นเรียน เตรียมแบบฝึกหัดให้นักเรียนทำ ตรวจสอบแบบฝึกหัดของนักเรียน ดำเนินการสอบและตรวจให้คะแนน ควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ทำรายงานต่างๆ เกี่ยวกับนักเรียน อาจสอนหลายวิชาในชั้นเดียวกัน และควบคุมกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป ปฏิบัติงานในหน้าที่วันละ 8 ชั่วโมง อาจทำหน้าที่สอนในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ หรือ การเรียนการสอนนอกห้องเรียน และนอกสถานที่ขึ้นอยู่กับวิชา บทเรียน และสถานการณ์การสอนขณะนั้น

โรงเรียนดาราวิทยาลัย เป็นโรงเรียนของมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2421 เป็นโรงเรียนสตรีแห่งแรกของภาคเหนือ โดยมีชนนารีชาวอเมริกัน คือ ศาสนาจารย์ ดร. ดานีเอล และนางโซเฟีย บรัดเลย์ แมคกิลวารี จุดประสงค์ของการจัดการศึกษาในระยะแรก คือ การให้การศึกษแก่สตรีได้เรียนหนังสือทัดเทียมกับผู้ชาย เป็นโรงเรียนสตรีแห่งแรกในจังหวัดเชียงใหม่ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนสตรี” สถานที่ตั้ง คือ เชียงสะพานนวรัฐ (ปัจจุบันคือที่ตั้งของคริสตจักรที่หนึ่งเชียงใหม่) โรงเรียนดาราวิทยาลัยเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved